

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/19/2024
Identifikačné číslo spisu:	5811204514
Dátum vydania rozhodnutia:	26.08.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5811204514.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: H. Y., narodená XX. E. XXXX, K., R. XXX/X, právne zastúpená: Consilior Iuris s.r.o., so sídlom v Bratislave, Radlinského 51, IČO: 47 231 157, proti žalovaným: 1/ H. V., narodený X. E. XXXX, L., F. X. XXXX/XXA, 2/ H. V., narodená X. C. XXXX, K., K. XXX/XX, 3/ Y. S., narodený X. H. XXXX, K., P. XXX/XXX, žalovaní 1/ až 3/ právne zastúpení: Mgr. Igor Palider, advokát, so sídlom v Zubrohlave, Klinec II 215/29, o nahradenie prejavu vôle a iné, vedenom na Okresnom súde Námestovo pod sp. zn. 9C/225/2011, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 9. februára 2023 sp. zn. 9Co/76/2022-611, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 9. februára 2023 sp. zn. 9Co/76/2022-611 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Námestovo (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 1. augusta 2018 č.k. 9C/225/2011-423 vyhovel žalobe a nahradil prejav vôle (viď bližšie výrok predmetného rozhodnutia); žalovaným 1/ až 3/ uložil povinnosť nahradiť žalobkyni trovy konania v rozsahu 100 %, vyčíslené v uznesení, vydanom po právoplatnosti rozsudku.

1.1. Svoje rozhodnutie právne posúdil podľa § 40a, § 100 ods. 1, § 101, § 112, § 140, § 603 ods. 3, § 605 a § 606 Občianskeho zákonníka a nahradil prejav vôle žalovaných s uzavretím kúpnych zmlúv so žalobkyňou, predmetom ktorých sú nehnuteľnosti parcely registra „C“ č. XXXX/X o výmere 2136 m² - orná pôda a parcela č. XXXX/X o výmere 270 m² - orná pôda, zapísané na liste vlastníctva č. XXXX pre katastrálne územie K., na žalovaných 1/, 2/ v BSM v podiele 5/6 za kúpnu cenu 9.000,00 eur a nehnuteľnosť - parcela registra „E“ č. XXXX/X o výmere 2487 m² - orná pôda, zapísaná na liste vlastníctva č. XXXX pre katastrálne územie K., na žalovaného 3/ v podiele 5/6 za kúpnu cenu 9.000,00 eur majú preukázané, že žalovaní uzavreli 16. júla 2009 zámennú zmluvu, ktorá bola zavkládovaná do katastra nehnuteľností 01. októbra 2009 pod č. V 1259/09, ktorou si zamenili svoje spoluvlastnícke podiely v predmetných pozemkoch, pričom pri uskutočnení tohto právneho úkonu bolo porušené predkupné právo žalobkyne (§ 140 OZ), nakoľko žiaden z nich jej neponúkol svoj spoluvlastnícky podiel na predaj napriek tomu, že bola ich podielovou spoluvlastníčkou v 1/6 a listami vyzvala žalovaných na

predaj ich spoluvlastníckych podielov za rovnakých podmienok, za ktorých tieto nadobudli, t. j. za 9.000,00 eur, ako to bolo dohodnuté v zámennej zmluve (§ 603 ods. 3, § 606 OZ). Žalovaní tvrdenie nezáujmu žalobkyne, ani že jej písomne ponúkli svoje spoluvlastnícke podiely na predaj (§ 605, § 606 OZ), nepreukázali. Uplatnenie predkupného práva nie je v rozpore s dobrými mravmi, keď súd mal preukázané, že úmyslom žalovaných 1/ a 2/ nebolo naprávať chybu pri predchádzajúcich darovacích právnych úkonoch, ktorú nespôsobili, ale získať stavebný pozemok, ktorý v tom čase bol evidovaný na žalovaného 3/, zámenou za pozemok, ktorý bol vo vlastníctve Š. E., čo sa im aj podarilo. Zámenná zmluva teda nie je len formálnym, ale skutočným právnym úkonom a jej účastníci mali vôľu previesť zamieňané pozemky. Vzhľadom na povahu veci bolo potrebné nahradiť prejav vôle žalovaných kúpnu zmluvou, pri kúpnej cene za obvyklú alebo trhovú hodnotu v čase uskutočnenia zámennej zmluvy a súd vychádzal pri jej určení zo záverov znaleckého posudku. Žalobkyňa sa domohla najskôr relatívnej neplatnosti zámennej zmluvy, neskôr návrh zmenila a žiadala nahradiť prejav vôle žalovaných a dňa 27. apríla 2015 žalobu opätovne zmenila tak, že žiadala, aby súd určil neplatnosť zmluvy len alternatívne v prípade, že by nevyhovelo žalobe o nahradenie prejavu vôle. Pri svojom právnom závere súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 22Cdo/831/2000, z ktorého vyplýva, že podľa § 603 ods. 3 OZ a § 229 CSP je rozhodujúce len to, či zmluvou o prevode spoluvlastníckeho podielu došlo k porušeniu predkupného práva žalobcu alebo nie, a či nastala situácia, keď prichádza do úvahy postup podľa ust. § 229 CSP, pretože otázku relatívnej neplatnosti zmluvy treba posudzovať ako otázku predbežnú.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) po zopakovaní dokazovania rozhodol o odvolaní žalovaných rozsudkom z 9. februára 2023 sp. zn. 9Co/76/2022-611, že rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol a žalovaným priznal proti žalobkyňi nárok na náhradu trov celého konania v plnom rozsahu. Rovnako ako súd prvej inštancie mal za to, že pre posúdenie odôvodnenosti žaloby je rozhodujúce iba zistenie, či zmluvou o zámene spoluvlastníckych podielov uzavretou medzi žalovanými došlo k porušeniu predkupného práva žalobkyne podľa § 229 CSP, kedy otázku relatívnej neplatnosti predmetnej zmluvy je potrebné posudzovať len ako otázku predbežnú, čo vyplýva aj z rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorého súd prvej inštancie vychádzal, avšak ho nesprávne podľa názoru odvolacieho súdu interpretoval. Z obsahu spisu zistil, že žaloba bola doručená súdu dňa 15. augusta 2011, následne žalovaným 1/, 2/ dňa 26. septembra 2011 a žalovanému 3/ cestou zamestnávateľa dňa 21. októbra 2011, kedy sa žalobkyňa domáhala určenia neplatnosti zámennej zmluvy a až následne listami (z 26. septembra 2011 a 09. septembra 2011) doručenými žalovaným 1/, 2/ dňa 04. októbra 2011 a žalovanému 3/ len cestou právneho zástupcu dňa 18. septembra 2013 vyzvala žalovaných 1/, 2/ a žalovaného 3/ na uzatvorenie kúpnej zmluvy, v dôsledku čoho došlo z jej strany 23. mája 2012 aj k zmene žalobného návrhu na nahradenie prejavu vôle žalovaných a následne 27. apríla 2015 na nahradenie prejavu vôle alternatívne určenie relatívnej neplatnosti zámennej zmluvy. Odvolací súd zdôraznil, že v prípade účinného dovolania sa relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode spoluvlastníckeho podielu nemôže sa oprávnený spoluvlastník úspešne domáhať, aby mu nadobúdateľ vec ponúkol na predaj, pretože ju (nadobúdateľ) platne nenadobudol, keďže zmluva sa od začiatku zrušuje a vlastníctvo nadobúda pôvodný spoluvlastník. Odvolací súd preto dospel k záveru, že ak sa žalobkyňa domohla najskôr relatívnej neplatnosti zámennej zmluvy, nemohla sa následne domáhať nahradenia prejavu vôle žalovaných. Nakoľko po prvej zmene návrhu došlo k uplatneniu relatívnej neplatnosti až zmenou žaloby z 27. apríla 2015, t. j. po uplynutí zákonom stanovenej trojročnej premĺčacej doby (§ 100 ods. 2, § 101 OZ), preto vzhľadom na žalovanými vznesenú námietku premĺčania (§ 101 ods. 1 OZ) odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu žalobkyne zamietol. Odvolací súd neprihliadol na námietky žalobkyne, že žalovaní neuplatnili svoju obranu právneho posúdenia k tomu, že po úspešnom uplatnení relatívnej neplatnosti právneho úkonu, nemožno požadovať prejav vôle, včas. Uviedol, že súd nie je právnym posúdením účastníka viazaný a žalovaný 3/ ju uplatnil pri nerozlučnom spočenstve pred vyhlásením dokazovania za skončené.

3. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolatel'ka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP.

3.1. V súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením dovolatel'ka uviedla, že odvolací súd nesprávne dospel k záveru, že oprávnený z predkupného práva sa v prípade jeho porušenia nemôže

domáhať relatívnej neplatnosti právneho úkonu a následne od nadobúdateľa, aby mu vec ponúkol na predaj (§ 603 Občianskeho zákonníka). Odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie súdu a nebola v doterajšej praxi dovolacím súdom riešená ..., či sa žalobkyňa účinne domohla relatívnej neplatnosti zámennej zmluvy, keď prejav vôle smerujúci k dovolaniu sa relatívnej neplatnosti (žaloba o určenie neplatnosti zámennej zmluvy) bol žalovanému, ktorý porušil predkupné právo žalobkyne, doručený až po tom ako mu bola doručená výzva na uzavretie kúpnej zmluvy, ktorou si žalobkyňa uplatnila svoj nárok v súlade s ustanovením § 603 ods. 3 OZ, teda iný nárok z titulu porušenia predkupného práva.“ Odvolací súd v tejto súvislosti nesprávne vyhodnotil dôkazy, lebo žaloba na určenie relatívnej neplatnosti bola žalovaným 1/ a 2/ doručená 26. septembra 2011 a žalovanému 3/ dňa 21. októbra 2011, pričom zásielka doručovaná žalovanému 3/ s návrhom na uzavretie kúpnej zmluvy mu bola doručená skôr dňa 9. septembra 2011 a to uložením na pošte. Mal preto za to, že ak sa žalobkyňa relatívnej neplatnosti účinne nedomohla, mal odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdiť. Pokiaľ sa účinne relatívnej neplatnosti domohla, podľa názoru dovolateľky mal súd vyhovieť alternatívnejmu petitu a určiť, že zámenná zmluva je relatívne neplatným právnym úkonom. Zároveň poukázala na to, že pokiaľ sa relatívnej neplatnosti žalobkyňa účinne domohla, tento právny úkon sa stal absolútne neplatným a nevzťahuje sa na neho žiadna premlčacia doba. Mala za to, že nemôže nastať situácia, ako tvrdí vo svojom odôvodnení odvolací súd, pretože účinným dovolaním sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu, sa ten zruší.

3.2. Preto odvolací súd nesprávne právne posúdil aj otázku, ...“či sa žalobkyňa môže po účinnom dovolaní sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu (akokoľvek formou) domáhať určenia absolútnej neplatnosti tohto právneho úkonu aj po uplynutí premlčacej lehoty na dovolanie sa relatívnej neplatnosti, resp. či sa na takého určenie neplatnosti uplatní tiež všeobecná premlčacia lehota.“ Mala za to, že ak sa účinne dovolala relatívnej neplatnosti právneho úkonu, žiadnym úkonom zo strany žalobkyne nemohla zvrátiť jeho absolútnu neplatnosť. A to bez ohľadu na to, či zoberie žalobu späť alebo žalobný petít zmení.

3.3. V súvislosti s namietanou vadou zmätočnosti žalobkyňa uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne a odporujúce si, keď súd na jednej strane tvrdí, že žalobkyňa sa účinne domohla relatívnej neplatnosti zámennej zmluvy (bod 16. odôvodnenia), čím sa zmluva od počiatku zrušuje a vlastníctvo nadobúda pôvodný vlastník (bod 14. odôvodnenia), a zároveň tvrdí, že si žalobkyňa relatívnu neplatnosť uplatnila po uplynutí premlčacej doby. Tiež mala za to, že obrana žalovaných v súvislosti s vyššie uvedenou námietkou v dovolacom konaní nebola uplatnená včas a nejde o nerozlučné spoločenstvo na strane žalovaných.

3.4. Na základe toho dovolateľka navrhla rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, alebo rozsudok krajského súdu zmeniť a rozsudok okresného súdu potvrdiť. Zároveň žiadala priznať náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (ustanovenie § 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (ustanovenie § 427 ods. 1 CSP) žalobkyňa zastúpená v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (ustanovenie § 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (ustanovenie § 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (ustanovenie § 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa ustanovenia § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné a napadnutý rozsudok je potrebné zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

5. Dovolací súd sa v prvom rade musí vysporiadať s námietkou žalobkyne, ktorá spočíva vo vadách namietaných v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP, ktoré vzniesla žalobkyňa v podanom dovolaní a ktorými namieta skutočnosť, že s namietanou vadou zmätočnosti žalobkyňa uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne a odporujúce si, keď na jednej strane odvolací súd tvrdí, že žalobkyňa sa účinne domohla relatívnej neplatnosti zámennej zmluvy (bod 16. odôvodnenia), čím sa zmluva od počiatku zrušuje a vlastníctvo nadobúda pôvodný vlastník (bod 14. odôvodnenia), a zároveň tvrdí, že si žalobkyňa relatívnu neplatnosť uplatnila po uplynutí premlčacej doby. Tiež mala za to, že obrana žalovaných v súvislosti s vyššie uvedenou námietkou v dovolacom konaní nebola uplatnená včas a nejde o nerozlučné spoločenstvo na strane žalovaných.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Dovolateľka vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f) CSP a zároveň aj z § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Pod porušením práva na spravodlivý súdny proces z hľadiska § 420 písm. f) CSP treba rozumieť taký procesný postup súdu, ktorým súd zasiahol do ústavou, resp. Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd garantovaných práv dovolateľa, v dôsledku čoho bolo dovolateľovi znemožnené domáhať sa práva na súdnu ochranu prostriedkami, ktoré mu zákon priznáva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

10. Z obsahu dovolania vyplýva, že žalobkyňa vidí vadu tejto povahy predovšetkým v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorého odôvodnenie je podľa nej neúplné a odvolací súd v ňom nereaguje na jej podstatné odvolacie námietky.

11. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné atribúty spravodlivého súdneho procesu, ktorá skutočnosť jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Z judikatúry tohto súdu vyplýva, že na taký argument strany sporu, ktorý je pre rozhodnutie podstatný a rozhodujúci, sa vždy vyžaduje špecifická odpoveď (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

12. Podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu SR (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04) „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR je aj právo účastníka na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany; t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takémuto uplatneniu“.

13. Vychádzajúc z vyššie uvedenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu SR najvyšší súd skúmal, či dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu dáva konzistentnú odpoveď na všetky podstatné argumenty uvedené žalobkyňou v odvolaní. Zistil, že odvolací súd sa dôsledne nevysporiadal s relevantnou námietkou žalobkyne ohľadom jej alternatívneho petitu, kedy sa domáhala buď nahradenia prejavu vôle žalovaných alebo určenia neplatnosti napadnutej zmluvy a to v súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu v obdobných veciach. Z doposiaľ uvedeného je zrejmé, že odvolací súd v napadnutom rozsudku sa zmätočne a protirečivo vysporiadal s argumentáciou žalobkyne ohľadom relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy. Možno preto uzavrieť, že odvolací súd tým, že svoje rozhodnutie riadne a presvedčivo neodôvodnil, znemožnil dovolateľke uskutočňovať jej procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP.

14. Skutočnosť, že v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f) CSP, je okolnosťou, pre ktorú musí odvolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom

tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, sa dovolací súd už nezaoberal tvrdeniami žalobkyne ohľadne prípustnosti podaného dovolania aj z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

15. Nad rámec však dovolací súd uvádza, že odvolací súd sa musí riadiť doterajšou praxou dovolacieho súdu, od ktorej nie je dôvod sa odkláňať (pozri napr. 4Cdo/238/2022 - bod 17.6. alebo 1Cdo/186/2022 a iné), teda podľa ktorej sa pri dovolaní sa relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy z predkupného práva dochádza k zániku kúpnej zmluvy od počiatku.

16. Z vyššie uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

17. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

18 . Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.